

אותיות, מכאן למת שנשכח לאחר י"ב חדש, ומכאן ליאוש שנשכח לאחר י"ב חדש³⁵.

י"א נשכחתי כמת מלב' בגימטריא 'חוץ מן אשת נעורים והיא חביבה'. ומכאן לאשת נעורים החביבה שאינה נשכחת מלב לעולם³⁶.

תמוז (תמד). ע"ה הר"ם ז"ל אומר בספר האמונות יש, כתוב אחד אומר (ישעיה כה, ח) ובלע המות לנצח³⁵ משמע שיהא מבוולע לעולם, וכתוב אחד אומר (ישעיה סה, כ) כי הנער בן מאה שנה ימות³⁶. ומשני אותם שמתים עכשיו קודם שיבא משיח הם יעמדו בתחית המתים, ועליהם נאמר ובלע המות לנצח כי לא ימותו עוד לעולם ועד, אבל אותם שחיים בשעת ביאת הגואל, עליהם נאמר כי הנער בן מאה שנה ימות כי ימותו לבסוף, אמנם יחיו כל כך דאפילו בן מאה קרוי נער כדכתיב והנער בן מאה שנה ימות³⁶. נעתק מספר רבינו ברוך.

תמוז (תמה). הא דאמרינן³⁷ חזקיהו גנז ספר רפואות והודו לו. וא"ת מאין בא לו ספר רפואות. וי"ל כשהיה נח בתיבה היו עמו שדין³⁸ רוחין ולילין, והיו מזיקין אותו עד שנעשו רובם חולים, וגם מפני ריח רע, עד שבא מלאך אחד ולקח אחד מבני נח והביא אותו לגן עדן, ולמד אותו כל רפואות שבעולם, ואותם רפואות כתבו בספר, וזהו נקרא ספר רפואות³⁹.

שינויי נוסחאות

35. לפנינו שם: בלע המות לנצח. 36. כתיב י נוסף: ואח"כ יקומו נוסף הישועה כדי שיכנסו לחיי עד.

עג. ראה ברכות נח, ב: "אמר רב אין המת משתכח מן הלב אלא לאחר שנים עשר חדש שנאמר נשכחתי כמת מלב הייתי ככלי אוברד". וברש"י שם "ככלי אוברד - וסתם כלי לאחר שנים עשר חדש משתכח מן הלב, דיאוש בעלים לאחר שנים עשר חדש [בבא מציעא כח, א] מי שמצא כלי או שום מציאה חייב להכריז שלש רגלים ואם נמצא אחר הסוכות צריך להמתין ולהכריז בפסח ובעצרת ובחג דהיינו שנים עשר חדש ושוב אין צריך להכריז".

עד. ראה מהרש"א סנהדרין כב, א ד"ה כאילו חרב. **עה.** סמ"ק מצורף מצוה מו אות קעט.

עז. ראה פסחים סח, א: "עולא רמי כתיב בלע המות לנצח וכתיב כי הנער בן מאה שנה ימות לא קשיא כאן בישראל כאן בנכרים", וראה גם סנהדרין צא, ב. **עז.** ברכות י, ב, פסחים נו, א. **עח.** ראה רש"י בראשית ו, יט. **עט.** ובפירוש המשנה לרמב"ם פסחים פ"ד משנה ט הביא שיש שפירשו ששלמה חיבר ספר רפואות ודחה דבריהם, וכ"כ הרמב"ן בהקדמה לחומש, והביאו בתו"ט שם. ועי' פירוש כסא רחמים לחיד"א על אבות דר' נתן פ"ב שהביא את דברי התשב"ץ וכתב בשם ר' אלעזר מגרמיזא שע"י מעיינות באים החולים והרפואות, וחזקיה גנז ספר רפואות שהיה כתוב

תמז (תמו). 'משה עבדי מת' אותיות שניות שבת, מכאן שמושה רבינו נפטר בשבת^פ.

תמז (תמו). כשחוזרים מבית הקברות לבתיהם אומרים (ישעיה כה, ח) ובלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ה' דבר^{פא}.

^{פב} הנשים הולכות לבתיהן תחלה, לפי שמלאך המות והשטן מרקדין לפני^{פג}הם.

אה"ח 1234567

ונוטלין ידיהם בבית הקברות^{פד}, וקדמונים החרימו שלא ליטול מן הנהר, כי פעם אחת בקשו גוים עלילה והרגו כמה יהודים^{פה}.

ואחר כך קרובי האבל מברין אותו, כגון ביצים ועדשים שאין להם פה כאבל שאין לו פה, ^{פו} מכאן שהוא גלגל החוזר בעולם^{פי}. הכל בא מן העפר והכל שב אל העפר^{פח}.

והמברה הוא בוצע ומברך ברכת המוציא שנאמר (איכה א, יז) פרשה ציון בידיה אין מנחם לה, משמע הא יש לה מנחם לא הות פרישא^{פט}.

פג. ברכות נא, א: אל תעמוד לפני הנשים בשעה שחוזרות מן המת מפני שאני מרקד ובא לפני^{פג}הן וחרכי בידי ויש לי רשות לחבל. וראה שו"ע סימן שנט.

פד. ראה בהמשך הסימן טעם לזה, וכ"פ השו"ע סימן שעו סעיף ד שרוחצין ידיהם במים, וראה טור שם בשם הגאונים.

פה. כ"כ האליה רבה או"ח סימן רכד סק"ח, והו"ד בהגהות רעק"א יו"ד סימן שעו.

פו. אצ"ל 'ועוד שהוא', דענין זה מקורו בב"ב טז, ב ומבואר שם שהם ב' טעמים שונים, דז"ל הגמ' שם: "אמרי במערבא משמיה דרבה בר מרי מה עדשה זו אין לה פה אף אבל אין לו פה דבר אחר מה עדשה זו מגולגלת אף אבילות מגולגלת ומחזרת על באי העולם מאי בינייהו איכא בינייהו לנחומי בביעי".

פז. וכן נפסק בטוש"ע סימן שעח סעיף ט.

פח. קהלת ג, כ: הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר.

פט. וכ"כ לעיל סימוז תלד.

בו איזה מעיין טוב וסתם אותם כדי שיבקשו רחמים.

פ. כ"כ הרא"ש פסחים פ"י סימן כג בשם רב שלום ממתא מחסיא, וכ"כ האור זרוע הל' מוצאי שבת סימן פט, אמנם כתב האו"ז שם שמורו ה"ר יהודה חסיד הוכיח שמת בע"ש, וכ"כ הרא"ש שם. והב"ח סימן רצב כתב שלא מת בשבת אלא בע"ש ולא נגזז עד שבת במנחה. ובשם ספר עשרה מאמרות [מאמר חקור דין ח"ב פי"ג] כתב שבע"ש התחיל מיתתו וגמר סלוקו היה בשבת. ובספר דבש לפי לחיד"א [מערכת מ' אות מג] הביא את דברי התשב"ץ וכתב שלכך רמוז כן באותיות שניות לרמז שנשמתו נסתלקה בע"ש ונפשו בשבת כדברי העשרה מאמרות עיי"ש.

פא. כ"כ הרוקח הל' אבלות סימן שטז, ועי' שו"ת הרשב"א מכת"י סימן קנד שכתב שיש לומר פסוק אחד כגון בלע המות לנצח כדי לומר קדיש אחריו.

פב. סימוז זה הובא במטה משה ח"ה פ"א.